



Sygn. akt II KK 540/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
w sprawie **A. Ż.**

skazanego za przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 sierpnia 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 19 maja 2021 r., sygn. akt X Ka [...],

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.

z dnia 3 grudnia 2020 r., sygn. akt V K [...],

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w pkt I i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- 2. w pozostałej części oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;**

3. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa;

4. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. C. Kancelaria Adwokacka w W. 1.180,80 zł tytułem wynagrodzenia za sporządzenie kasacji i udział w rozprawie kasacyjnej przed Sądem Najwyższym, jako obrońcy z urzędu skazanego A. Ż.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 03 grudnia 2020r., sygn.akt V K [...] Sąd Rejonowy w W. , skazał A. Ż. za czyn z art. 280 § 1 k.k. w. zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 3 lat pozbawienia wolności, zaś za czyn z art. 267 § 1 k.k. w zb. z art. 287 § 1 k.k. i z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. z art. 12 § 1 k.k. oraz art. 64 § 1 k.k. na karę dwóch lat pozbawienia wolności i jako karę łączną orzekł karę 4 lat pozbawienia wolności. Dodatkowo orzekł obowiązek naprawiania szkody w kwocie 600 zł na rzecz pokrzywdzonego czynem, a solidarnie z drugim współoskarżonym, nawiązkę 1000 zł. oraz obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej czynem II, w kwocie 10.895 zł.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego A. Ż. podnosząc błąd w ustaleniach faktycznych prowadzący do bezzasadnego przyjęcia zawinienia oskarżonego oraz obrazę prawa materialnego odnośnie do wszystkich przepisów stanowiących o kwalifikacji prawnej przypisanym oskarżonemu czynów, a nadto obrazę przepisów prawa procesowego, tj. art. 5 § 2 k.p.k. polegającą na skazaniu oskarżonego mimo istnienia poważnych wątpliwości co do jego udziału w zarzucanych mu zdarzeniach.

Wyrokiem z dnia 19 maja 2021r. sygn. akt X Ka [...] Sąd Okręgowy w W., zmienił zaskarżony wyrok w jego pkt. I, w ten sposób, że A. Ż. uznał za winnego, tego, że w zamiarze, aby nieustalona osoba dokonała czynu polegającego na tym, że w dniu 08.08.2009r. w bliżej nieustalonym miejscu w sieci Internet, ze skutkiem w Ł. woj. [...], działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, bez uprawnienia, po uprzednim przełamaniu elektronicznych zabezpieczeń prowadzonego przez [...] Bank [...] SA, rachunku bankowego należącego do M. C. o numerze [...]7 uzyskała

nieprzeznaczoną dla niej informację o stanie środków pieniężnych M. C. zgromadzonych na w/w rachunku, a następnie zmieniła zapis danych informatycznych w elektronicznym systemie bankowym, w ten sposób, że z w/w rachunku dokonała kradzieży pieniędzy w łącznej kwocie 10.895 zł poprzez wykonanie operacji na tym rachunku i przelała środki pieniężne w kwocie 4999,00 zł na rachunek bankowy o numerze [...]0 prowadzony w [...] Bank oraz kwoty 900,00 zł na rachunek [...]0 prowadzony w [...] Bank, działając na szkodę, w związku z czym ułatwił ten czyn, w ten sposób, że udostępnił swój rachunek bankowy, przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu pięciu lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za przestępstwo podobne, umyślne, tj. czynu z art. 18 § 3 k.k., art. 267 § 1 k.k. w zb. z art. 287 § 1 k.k., w zb. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to, na podstawie art. 279 § 1 k.k. wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności. W pozostałej części wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego wyroku złożył obrońca skazanego A. Ż. zaskarżając ten wyrok na korzyść skazanego Ż. w całości.

Zarzucił Sądowi II instancji rażące naruszenie przepisów postępowania karnego, tj.:

1. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., w zw. z art. 7 k.p.k., i art. 5 § 2 k.p.k. polegające na niedostatecznym rozważeniu zarzutów podniesionych w apelacji, dotyczących błędnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, braku rozważenia istnienia i wpływu wątpliwości dotyczących materiału dowodowego, w szczególności zeznań pokrzywdzonego i świadka G., a także błędu w ustaleniach faktycznych poczynionych przez Sąd I instancji, co skutkowało przeprowadzeniem nienależytej kontroli odwoławczej

2. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., a także art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. poprzez dokonanie przez sąd II instancji w sposób sprzeczny z zasadami wiedzy i prawidłowego rozumowania samodzielnych ustaleń polegających w szczególności na przyjęciu wbrew materiałowi dowodowemu, w tym wyjaśnieniom samego skazanego, że A. Ż. działał z zamiarem ułatwienia nieustalonej osobie popełnienia czynu na szkodę M. C. lub godził się na to, że ułatwia popełnienie takiego czynu.

Sąd II instancji nie wyjaśnił, w oparciu o jakie dowody doszedł do takiej konstatacji i dlaczego nie uznał dowodu z wyjaśnień A. Ż. w tym zakresie za wiarygodne, co wiąże się z tym, że uzasadnienie wyroku sądu okręgowego nie odpowiada wymogom określonym w art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.

W konsekwencji wniósł o uchylenie orzeczenia sądu odwoławczego i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zasadny jest zarzut postawiony w punkcie drugim kasacji, w którym została podważona prawidłowość rozstrzygnięcia reformatoryjnego Sądu II instancji i dokonanie dowolnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w ramach postępowania apelacyjnego, w następstwie której Sąd II instancji doszedł do przekonania, że A. Ż. ułatwił swoim zachowaniem popełnienie przez inne osoby przestępstwa, co uzasadnia przypisanie mu popełnienia czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 267 § 1 k.k. w zb. z art. 287 § 1 k.k. w zb. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

Zarzut opisany w punkcie pierwszym skargi kasacyjnej - dotyczący niedostatecznej kontroli instancyjnej wyroku Sądu I instancji w zakresie, w jakim skazanemu przypisano odpowiedzialność za popełnienie przestępstwa rozboju - został oceniony w kategoriach oczywistej bezzasadności, zatem stosownie do treści art. 535 § 3 k.p.k. nie jest wymagane pisemne uzasadnienie w tym zakresie. Wobec tego przedmiotowe uzasadnienie ograniczone zostanie do wskazania na powody uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Bez wątpienia uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie odpowiada podstawowym wymogom określonym w przepisach art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia reformatoryjnego Sądu odwoławczego brak jest jakiegokolwiek odniesienia do materiału dowodowego, który dowodziłby objęcia świadomością przez oskarżonego charakterystyki czynu zabronionego, którego popełnienie miał ułatwić, a także postaci zamiaru z jakim miałby działać. Uzasadnienie wyroku Sądu II instancji sprowadza się raptem do 6 zdań (co słusznie podkreśla skarżący), zawierających jedynie kategoryczne stwierdzenie, iż oskarżony godził się na to, że ułatwia nieustalonej osobie

popołnienie przestępstwa. W tym lapidarnym fragmencie uzasadnienia zabrakło jednak wskazania materiału dowodowego, pozwalającego na weryfikację przyjętego toku rozumowania. To z kolei poddaje pod wątpliwość, by owa ocena zgromadzonego materiału dowodowego w ramach kontroli odwoławczej (odmienna przecież od oceny dokonanej przez Sąd *meriti* w omawianym zakresie) miała miejsce w sposób swobodny i stosownie do wymagań wynikających z art. 7 k.p.k. Sąd Najwyższy niejednokrotnie podkreślał w utrwalonym już orzecznictwie, że przy rozstrzygnięciu reformatoryjnym sąd odwoławczy bierze na siebie niejako obowiązki sądu *meriti*, z konsekwencjami związanymi m.in. z treścią art. 7 i 410 k.p.k. Oznacza to, że podstawę wyroku może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, a ocena zgromadzonych dowodów musi być swobodna a nie dowolna. Tymczasem w istocie brak uzasadnienia Sądu odwoławczego uniemożliwia przeanalizowanie toku rozumowania Sądu II instancji (które doprowadziło do zmiany wyroku Sądu I instancji). Trafnie zatem zarzuca skarżący, że lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozwala przyjąć, że kontrola instancyjna została w tym przypadku przeprowadzona w sposób kompleksowy i zgodny z obowiązującymi przepisami procedury karnej, co stanowi rażące ich naruszenie, mogące mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Warto w tym miejscu przypomnieć, że uzasadnienie orzeczenia pełni nie tylko funkcję procesową, lecz także buduje autorytet wymiaru sprawiedliwości i kształtuje zewnętrzne przekonanie o sprawiedliwości orzeczenia, wobec czego tolerowanie w obrocie prawnym orzeczeń uzasadnionych w sposób rażąco odbiegający od reguł określonych w art. 457 i 424 nie jest możliwe (SN V KK 74/03, OSN Prok. i Pr. 2004, nr 3, poz. 13).

W tym miejscu należy wspomnieć, że przed rozprawą kasacyjną, tj. w dniu 2 sierpnia 2022r., do akt sprawy wpłynął wniosek prokuratora (podtrzymany następnie przez niego na rozprawie) o zwrot sprawy do Sądu Okręgowego w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia w trybie art. 449a k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. z argumentacją, iż: *„zaprezentowane w uzasadnieniu tego orzeczenia stanowisko jest niewystarczające do oceny zasadności drugiego zarzutu kasacyjnego i nie pozwala na przesłedzenie rozumowania Sądu co do motywów zmiany formy zjawiskowej, ze sprawstwa na pomocnictwo, do*

popelnienia przestępstwa z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 267 § 1 k.k. w zb. z art. 287 § 1 k.k. w zb. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.”. Wniosek ten nie został jednak uwzględniony, bowiem Sąd Najwyższy (w pełni dzielając merytoryczne uwagi w nim zaprezentowane) miał na uwadze fakt, że podniesiona w nim kwestia nienależytego uzasadnienia, odbiegającego od standardów rzetelnej procedury, była także przedmiotem zarzutu kasacyjnego. Należy tu podkreślić, że Sąd Najwyższy rozpoznając sprawę niniejszą miał na względzie treść przepisu art. 537a k.p.k., zakazującego uchylnie wyroku sądu odwoławczego z powodu nie spełnienia wymogów określonych w art. 457 § 3 k.p.k., jednak w pełni podzielił stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia z dnia 19 stycznia 2022r., sygn. akt I KK 11/21, wyrażone w analogicznej sprawie, zgodne z którym :

„Przepis art. 537a k.p.k. nie może być interpretowany w sposób, który prowadziłby do przyznania Sądowi Najwyższemu kompetencji do przeprowadzenia w toku postępowania kasacyjnego pełnej kontroli odwoławczej. Powyższe oznacza, że jeżeli w toku kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy stwierdzi, że apelacja strony, która wywiodła nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie została uwzględniona, a uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego rażąco narusza przepis art. 457 § 3 k.p.k. i jednocześnie w kasacji, w oparciu o "jakość" takiego uzasadnienia, podniesiono zarzut rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k., to ten stan rzeczy z reguły wymaga uchylenia wyroku sądu odwoławczego”.

Z tych powodów, Sąd Najwyższy dopatrył się naruszenia przez Sąd Okręgowy standardu rzetelnej kontroli odwoławczej w omawianym zakresie, co stanowi rażące naruszenie art. 433 § 2 i art. 457 § 3 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, skutkującego uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy we wskazanym zakresie Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, z zaleceniem ponownego, wnikliwego rozważenia zarzutu apelacyjnego, dotyczącego zarzuczonego A. Ź. przestępstwa kradzieży środków pieniężnych z rachunku bankowego prowadzonego na rzecz M. C., a następnie uzasadnienia rozstrzygnięcia zgodnie ze standardami procedury karnej, wskazanymi powyżej. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd odwoławczy w granicach stawianego w

kasacji zarzutu zważy jednak, że nie tylko współsprawstwo, ale także pomocnictwo jako opisana w art. 18 § 3 k.k. forma zjawiskowa przestępstwa, np. oszustwa, wymaga udowodnienia, że pomocnik uświadamia sobie zły zamiar sprawcy, zaś dla prawidłowego przypisania odpowiedzialności za pomocnictwo konieczne jest m.in. wskazanie konkretnego przestępstwa, którego popełnienie pomocnik ma ułatwić; pomocnik musi obejmować świadomością (bezpośrednią lub ewentualną), iż podejmując określone czynności czyni to w odniesieniu do, skonkretyzowanego w odpowiednim przepisie części szczególnej Kodeksu karnego czynu zabronionego. Nadto musi chcieć aby inna osoba dokonała takiego konkretnego przestępstwa albo przewidując taką możliwość na to się godziły, zaś zamiar taki nie może być dorozumiany, musi być pewny, udowodniony. Stąd - co nadal niestety często Sądom umyka – nie wystarczy udowodnić, że od strony przedmiotowej działanie danej osoby obiektywnie ułatwiło sprawcy dokonanie konkretnego przestępstwa np. wyłudzenia, ale trzeba też wykazać, i to konkretnymi dowodami, istnienie owego „chcenia lub godzenia się” na dokonanie przez sprawcę takiego przestępstwa. Słowem, istota pomocnictwa, chociaż polega ono na obiektywnym ułatwieniu popełnienia czynu zabronionego, musi charakteryzować się też (strona podmiotowa) świadomością aby inna osoba ten czyn popełniła, obejmującą wszystkie jego znamiona przedmiotowe. Zaś na gruncie ustalonego w przedmiotowej sprawie stanu faktycznego, oba orzekające w niej Sądy nie podołały jak dotąd zadaniu wykazania, że oskarżony Ż. udostępniając swój rachunek bankowy nieustalonej osobie, która następnie dokonała przestępstwa wyłudzenia, obejmował swoją świadomością wszystkie znamiona takiego (a nie innego działania, np. ukrycia przed inną osobą jakiejś kwoty pieniędzy itp.) przestępstwa.

Mając to wszystko na uwadze Sąd najwyższy orzekł jak w wyroku.

[as]